

Ed.

355. Lög

um breyting á lögum nr. 107 11. ágúst 1933, um ullarmat.

(Afgreidd frá Ed. 17. des.)

Samhljóða þskj. 153.

Norska þjóðin lítur nokkuð öðrum augum á Heimskringlu. Norðmenn telja sig eiga þrjá helgidóma: Biblíuna, Heimskringlu og stjórnarskrána frá Eiðsvelli. Í augum Norðmanna er Snorri Sturluson tvennt: Yfirburða ritsnillingur og sá maður, sem hefur bjargað fornsögu Norðmanna, Svía og Dana frá gleysku. Þó að Heimskringla nái ekki á sama hátt til viðburða á Íslandi, þá var saga Norðurlanda og svo nátengd Íslendingum á þjóðveldistímanum, að norskar söguhetjur hafa frá fornöld haft andlegan borgararétt í hugum íslenzku þjóðarinnar. En auk þess hefur Heimskringla þá yfirburði fyrir Íslendinga, að þar hafa þeir ævarandi fyrirmynd og uppsprettu sannarlegrar snilldar um meðferð móðurmálsins. Það er alkunnugt, að sá núlifandi Íslendingur, sem er einhver mesti snillingur í meðferð íslenzkrar tungu, dr. Helgi Péturss, bar ekki af öðrum mönnum í þeirri grein, þegar hann hafði lokið háskólaprófi, en lagði eftir það óvenjulega stund á að skilja leyndardóma móðurmálsins og hafði þá einna mesta stoð í því að rannsaka verk Snorra Sturlusonar og Jónasar Hallgrímssonar. Það, sem Helgi Péturss hefur gert með afburðum, geta flestir aðrir gert sér til nokkurrar fullkomunar.

Heimskringla á að vera íslenzkur dýrgripur í hverju heimili á Íslandi, hjá fátækum mönnum, ríkismönnum og fræðimönnum.

Þjóðræknur mönnum í Noregi hefur lengi fundizt, að norska þjóðin stæði í óbættri skuld við Snorra Sturluson. Hann var veginn að tilstilli norskra valdamanna, af því að þeim þótti hann of mikill Íslendingur og standa í vegi fyrir landvinningastefnu þeirra. Þetta er önnur hlið málsins. En jafnframt þessu telja Norðmenn Snorra þjóðingarmesta velgerðarmann þjóðarinnar. Hann bjargaði frá glötun minningum um fortíð þjóðarinnar, sem nútímafrægð Noregs byggist á.

Það hefur lengi verið nokkurt vandamál í Noregi, hversu norska þjóðin gæti í einu bætt fyrir glæp Hákonar gamla gagnvart Snorra Sturlusyni og jafnframt sýnt í verki aðdáun sína og þakklátsemi við þennan velgerðarmann norsku þjóðarinnar. Að síðustu varð það samkomulag áhugamanna í þessu efni að reisa Snorra veglegan minnisvarða á Íslandi. Skyldi minnismerkið vera eftir norskan listamann og gjöf til Íslendinga frá norsku þjóðinni. Var það ráðagerð Norðmanna að afhjúpa þetta minnismerki í Reykholti haustið 1941, en þá voru liðnar sjö aldir frá vígi Snorra Sturlusonar. En vorið 1940 var Noregur hernuminn, svo sem kunnugt er. Frægasti myndhöggvari Noregs, Gustav Vigeland, hafði gert myndastyttuna, og stóð hún fullgerð í málmsteypu, þegar Noregur lenti í stríðinu. Var nokkur uggur í mönnum, að Þjóðverjar kynnu að nota málminn úr minnismerkinu til hernaðarþarfa, en það varð þó ekki. Myndastyttan var óskemmd, þegar stríðinu lauk. Eftir að vitað var hér á landi, að Norðmenn hefðu í hyggju að gefa Íslandi þessa merkilegu minningargjöf um Snorra Sturluson, ákvað Alþingi að hefja nokkurn viðbúnað í Reykholti. Hefur árlega verið veitt fé í fjárlögum til Snorragarðs í Reykholti, þar sem svo er gengið frá umhverfi myndastyttunnar, að það verður í nokkru samræmi við frægð Snorra og stórhug hinna norsku gefenda. Fyrir skömmu hefur horizt frá Noregi áreiðanleg vitneskja um, að norska Snorranefndin hafi í hyggju að afhenda íslenzka ríkinu Snorramyndina á helgidegi Ólafs konungs Haraldssonar í lok júlímánaðar næstkomandi. Er búizt við, að Ólafur krónprins komi á herskipi með friðu föruneyti til að gera þennan atburð sem hátíðlegastan og sýna á ótvíræðan hátt aðdáun norsku þjóðarinnar á þessum íslenzka rithöfundum og þakklæti Norðmanna fyrir afrek hans.

Þetta er hluti Norðmanna, og er hann virðulegur svo sem vera ber. En nokkur missemið hafa verið á því, hversu Íslendingar hafa búizt að minningu Snorra Sturlusonar. Þjóðin hefur frétt frá útlöndum um frægð og ágæti Snorra Sturlusonar. Menn hafa trúað því, að Snorri væri landinu til sæmdar og tekið hart á því, sem rétt var, þegar einstaka Norðmenn vildu telja heiminum trú um, að hann væri ekki Íslendingur, heldur norskur rithöfundur. En ræktarsemin við Snorra Sturluson hefur ekki náð lengra en þetta. Hin mikla sögulega bók hans hefur ekki verið gefin út hér á landi fyrr en í fyrra. Ég hef nú í vetur gert nokkra athugun á því, hvenær vel menntir Íslendingar hafa kynnt Heimskringlu af eigin sýn, og kemur þá í ljós, að þing-

menn, vísindamenn og ritstjórar stærstu blaðanna, til að nefna nokkur dæmi, hafa ekki séð þessa bók fyrr en þeir höfðu náð fullorðinsaldri. Mjög oft voru það þá norskar útgáfur, sem fyrst urðu á vegi þessara Íslendinga.

Svo þúið má ekki standa. Norðmenn eiga skuld að gjalda vegna misgerða við Snorra, og þeir bæta nú fyrir gamlar syndir, eftir því sem við má koma. En íslenska þjóðin stendur líka í óbættri sök við Snorra Sturluson. Og sú skuld verður ekki goldin nema með einu móti: að koma Heimskringlu inn á hvert einasta heimili í landinu og gera það að óskrifadri reglu, að meginverk mesta ritsnillings á Íslandi verði hér eftir dýrgripur við vöggju hvers barns, sem fæðist upp á Íslandi.

Nú vill svo vel til, að Helgafellsútgáfan hefur í þessu efni séð fyrir þörfum þeirra manna á Íslandi, sem kaupa góða bók, þó að hún kosti nærri 300 krónur. Fornritafélagið er líka á góðri leið með að bæta úr þörf þeirra, sem vilja ekki aðeins lesa Heimskringlu, heldur fræðast líka um, hversu handrit þess verks hafa geymt, um mismun handritanna og um ýmsar ólíkar skoðanir og fræðisetningar varðandi þetta verk, sem lærðir menn í ýmsum löndum hafa deilt um. Með þeim hætti er verið að greiða skuldina við Snorra Sturluson að því er snertir ríka Íslendinga og lærdómsmenn í landinu. En samt er eftir meginhluti þjóðarinnar, sem mundi fagna Heimskringlu eins og þeir menn gera, sem lesa bækur vegna góðs efnis og mikillar ritnilldar. Tillaga mín miðar í þá átt, að ríkisstjórninni verði veitt heimild til að greiða 60% af útgáfukostnaði Heimskringlu, ef Menntamálaráð og Þjóðvinafélagið gæfu hana út næsta ár sem félagsmannabók í 13 þús. eintökum. Með þessum hætti væri allvel séð fyrir þörfum þjóðarinnar. Frægasta bók eftir íslenzkan höfund væri þá eftir sjö hundruð ára bið komin inn á hvert heimili í landinu. Snorri Sturluson fengi þá nýtt hlutverk. Verk hans yrði lifrænn þáttur í þjóðlegri menningu landsmanna, en hætti að vera fánýt auglýsing manna, sem vilja miklast af frægð hans, en vita ekki, af hverju sú frægð stafar.

Það er mál manna í Noregi, að Norðmenn verði að leggja bæði Ibsen og Björnson á metaskálina til að jafnast á við Vigeland einan á vopnaþingi listamanna. Bretar viðurkenna, að þeir verði að leggja þrjá af sínum úrvalsmönnum móti Snorra Sturlusyni, ef ekki á að halla á Englendinga í samkeppni sagnfræðinga. En okkur Íslendinga skortir þó gagnvart minningu Snorra Sturlusonar að láta yfirburði hans verða óaðskiljanlegan hluta þjóðlegrar menningar í landinu.

Menntamálaráð og Þjóðvinafélagið eru nú að leysa af hendi mjög vanrækt, þjóðlegt skylduverk. Þessi tvö útgáfufyrirtæki eru að láta rita fyrstu Íslandssöguna, sem gerð hefur verið í landinu. Þau eru að undirbúa útgáfu þeirrar Íslandslýsingar, sem Jónas Hallgrímsson og Jón Sigurðsson vildu gera fyrir hundrað árum, en höfðu þá ekki aðstöðu til að leysa af hendi. Þau eru að freista að hrinda í framkvæmd allsherjarútgáfu af verkum Jóns Sigurðssonar. Þau hafa valið tvo málfræðinga til að búa undir útgáfu Illions- og Odysseifskviðu í þýðingu Sveinbjarnar Egilssonar, en málið á því verki líkist mest meðferð Jónasar Hallgrímssonar á íslenskri tungu. Þá hafa Þjóðvinafélagið og Menntamálaráð hafið útgáfu Íslendingasagna. Er Njála komin út og Egilssaga nálega fullprentuð. Er tilgangurinn að koma Íslendingasögunum öllum, í einfaldri en vandaðri útgáfu, í hendur alls almennings í landinu. Ef það þætti þjóðarsæmd að koma Heimskringlu svo að segja á öll íslensk heimili, þegar Norðmenn gefa íslenzku þjóðinni minningargjöf sína um Snorra Sturluson, verður sá vandi varla leystur nema með því, að Menntamálaráð og Þjóðvinafélagið felli niður að gefa út bindi af Íslendingasögu næsta ár og láti Heimskringlu koma í þess stað. En það leiðir af sjálfu sér, að útgáfufyrirtæki, sem lætur félagsmenn sína fá 4–6 bækur fyrir 20 kr. árgjald, getur ekki bætt slíku stórverki eins og Heimskringlu við, án sérstaks stuðnings frá þjóðfélaginu, þar sem slík bók myndi nú, í höndum einstakra útgefenda, varla kosta minna en 150 kr. í minnsta lagi. Því fer þess vegna fjarri, að Menntamálaráð og Þjóðvinafélagið geti sótt á um að leggja út í slíkt fyrirtæki, nema í samráði við forráðamenn landsins og með nauðsynlegum stuðningi frá ríkissjóði. Ég hef látið gera athugun á því, hve mikið mundi kosta að gefa Heims-

kringlu út í 13 þús. eintökum á svipaðan hátt og Íslendingasögur. Virðist sá kostnaður vera um 100 þús. kr. Egilssaga, sem nú er á döfinni, kostar tæplega 40 þús. kr., og er sú bók í stærsta lagi fyrir útgáfuna. Legg ég þess vegna til, að Alþingi heimili fjármálaráðherra að verja úr ríkissjóði $\frac{3}{5}$ hlutum útgáfukostnaðar við Heims-kringlu, ef Þjóðvinafélagið og Menntamálaráð gera verk Snorra að félagsbók að ári, til minningar um sjö alda dánarafmæli mesta ritsnillings á Íslandi.

Ed. 359. Lög

um togarakaup ríkisins.

(Afgreidd frá Ed. 17. des.)

Samhljóða þskj. 6.

Ed. 360. Lög

um breyting á lögum nr. 81 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar.

(Afgreidd frá Ed. 17. des.)

Samhljóða þskj. 180.

Nd. 361. Frumvarp til laga

um samkomudag reglulegs Alþingis 1946.

Frá meiri hl. allsherjarnefndar.

1. gr.

Reglulegt Alþingi 1946 skal koma saman 1. dag októbermánaðar, hafi forseti Íslands eigi tiltekið annan samkomudag fyrr á árinu.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt að beiðni forsætisráðherra, og fylgdi því svofelld greinargerð:

Með því að í ráði er að fresta nú fyrir jólin fundum reglulegs Alþingis 1945 til 1. febrúar n. k., en þess biða þá allmikil verkefni til úrlausnar og afgreiðslu, er sýnt, að nýtt reglulegt þing getur ekki komið saman á venjulegum tíma, 15. febrúar, og þykir ríkisstjórninni því rétt að leggja til, að samkomudagur reglulegs Alþingis á næsta ári verði ákveðinn 1. október, nema óhjákvæmilegt reynist að kveðja það saman fyrr.

Sp.

362. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1946 og við brtt. á þskj. 352.

I. Frá <i>fjárveitinganefnd</i> .	
Við 3. gr. A. Sundurliðun. 5. Ríkisútvarpið. Eignabreytingar 2.	
Liðinn skal orða svo:	
Til ráðstöfunar Alþingis síðar	1 080 000
II. Frá <i>Hermanni Jónassyni</i> .	
Við 13. gr. A. II. a. 31. (Bitruvegur).	
Fyrir „200 000“ kemur	500 000
<i>Til vara</i>	300 000
III. Frá <i>Bernharð Stefánssyni</i> og <i>Garðari Þorsteinssyni</i> .	
Við 13. gr. A. II. a.	
1. Við 47. (Hrisavegur). Fyrir „10 000“ kemur	25 000
2. Við 49. (Hörgárdalsvegur). Fyrir „10 000“ kemur	25 000
3. Við 51. (Laugalandsvegur). Fyrir „20 000“ kemur	50 000
IV. Frá <i>Páli Zóphóníassyni</i> .	
Við 13. gr. A. II. a.	
1. Við 65. (Brekkaheiðarvegur). Fyrir „60 000“ kemur	100 000
2. Við 67. Nýr liður:	
Jökulsárhlíðarvegur	5 000
V. Frá <i>Páli Þorsteinssyni</i> .	
Við 13. gr. A. II. a.	
1. Við 84. Liðurinn orðist:	
Nesjavegur	30 000
2. Við 87. (Öræfavegur). Fyrir „15 000“ kemur	20 000
VI. Frá <i>Sveinbirni Högnasyni</i> .	
Við 13. gr. A. II. a.	
1. Við 89. (Landbrotsvegur). Fyrir „20 000“ kemur	50 000
2. Við 92. (Mýrdalssandsvegur). Fyrir „20 000“ kemur	40 000
VII. Frá <i>Ingólfi Jónssyni</i> .	
Við 13. gr. A. II. A. 95. (Syðri-Landeyjavegur).	
Fyrir „40 000“ kemur	60 000
VIII. Frá <i>Jörundi Brynjólfssyni</i> og <i>Sveinbirni Högnasyni</i> .	
Við 13. gr. A. II. a. 104. Nýr liður.	
Suðurlandsvegur, 1. greiðsla af sex	3 700 000
IX. Frá <i>Eysteini Jónssyni</i> og <i>Ingvari Pálmasyni</i> .	
Við 13. gr. A. III. 8.	
Nýir liðir:	
1. Geitdalsá og Múlaá í Skriðdal	150 000
2. Hofsa í Álftafirði	150 000
X. Frá <i>Gisla Sveinssyni</i> .	
Við 13. gr. A. III. 10. Nýr liður:	
Skaftá undan Heiði á Síðu	60 000
XI. Frá <i>Hermanni Jónassyni</i> , <i>Sveinbirni Högnasyni</i> , <i>Gisla Sveinssyni</i> , <i>Páli Zóphóníassyni</i> og <i>Páli Hermannssyni</i> .	
Við 13. gr. A. III. 12. Nýir liðir:	
1. Staðará í Steingrímsfirði	120 000
2. Djúpá í Fljótshverfi	180 000
3. Jökulsá í Fljótsdal	250 000

XII. Frá <i>Ingólfi Jónssyni</i> .		
Við 13. gr. A. XII. Nýr liður:		
Til gistihússbyggingar að Múlakoti í Fljótshlíð		30 000
<i>Til vara</i>		20 000
XIII. Frá <i>Sigurði Þórðarsyni</i> og <i>Jóni Sigurðssyni</i> .		
1. Við 13. gr. C. IX. 14. (Hafnarmannvirki, Hofsós).		
Fyrir „25 000“ kemur		50 000
2. Við 13. gr. C. IX. 24. (Hafnarmannvirki, Sauðárkrókur).		
Fyrir „75 000“ kemur		150 000
XIV. Frá <i>Ingólfi Jónssyni</i> .		
Við 14. gr. A. VII. Nýr liður:		
Til Ásólfsskálakirkju		30 000
<i>Til vara</i>		15 000
XV. Frá <i>Ásgeiri Ásgeirssyni</i> , <i>Eysteini Jónssyni</i> , <i>Gunnari Thoroddsen</i> og <i>Kristni Andrésyni</i> .		
1. Við 14. gr. B. I. 3. (Námsstyrkir við háskólann).		
Fyrir „87 500“ kemur		125 000
2. Við 14. gr. B. I. 4. (Húsaleigust. við sama skóla).		
Fyrir „37 500“ kemur		50 000
XVI. Frá <i>Jóhanni Jósefssyni</i> og <i>Jörundi Brynjólfssyni</i> .		
Við 14. gr. B. II. b. Nýr liður:		
Til Önnu Þórhallsdóttur frá Hornafirði, til söngnáms í Vesturheimi		8 500
<i>Til vara</i>		6 500
XVII. Frá <i>Brynjólfi Bjarnasyni</i> og <i>Péttri Magnússyni</i> .		
Við 14. gr. B. XV. 3. Nýr liður:		
Til námsstjóra við framhaldsskóla:		
a. Grunnlaun	10 200	
b. Verðlagsuppbót	17 850	
	28 050	
c. Ferðakostnaður	6 000	
	34 050	
XVIII. Frá <i>Bjarna Ásgeirssyni</i> .		
Við 14. gr. B. XV. 4. Nýr liður:		
Til Skallagrimsgarðs í Borgarnesi		1 000
XIX. Frá <i>Ingólfi Jónssyni</i> , <i>Kristni Andrésyni</i> , <i>Bjarna Ásgeirssyni</i> og <i>Ásgeiri Ásgeirssyni</i> .		
Við 14. gr. B. XV. 13. (Handíðaskólinn, grunnstyrkur).		
Fyrir „25 000“ kemur		31 000
<i>Til vara</i>		29 000
XX. Frá <i>Jóhanni Jósefssyni</i> .		
Við 14. gr. B. XXVII. Nýr liður:		
Til sjóvinnuskóla í Vestmannaeyjum, gegn jafnmiklu framlagi frá Vestmannaeyjakaupstað		50 000
XXI. Frá <i>Sigfúsi Sigurhjartarsyni</i> og <i>Ingólfi Jónssyni</i> .		
Við 15. gr. A. III. 1. (Þjóðminjasafnið. Laun).		
1. Við a. (Grunnlaun). Fyrir „18 300“ kemur		25 500
<i>Til vara</i>		23 500
2. Við b. (Verðlagsuppbót). Fyrir „32 025“ kemur		44 625
<i>Til vara</i>		41 125

XXII. Frá <i>Finni Jónssyni, Sigurði Bjarnasyni og Sigurði Thoroddsen.</i>	
Við 15. gr. A. VI. 2. b. (Bókasafnið á Ísafirði). Nýr liður:	
Byggingarstyrkur	20 000
Til vara	15 000
XXIII. Frá <i>Péttri Magnússyni, Brynjólfi Bjarnasyni, Helga Jónassyni og Finni Jónssyni.</i>	
Við 15. gr. A. VIII. Aftan við fyrri málsgrein athugasemdarinnar bætist:	
og Steingrímur Matthíasson, fyrrum héraðslæknir, 5 000 kr. heiðurslauna, að viðbætti verðlagsuppbót.	
XXIV. Frá <i>Sigurði E. Hlíðar.</i>	
Við brtt. 352, 18. Við 15. gr. A. XI. 1 — (Tónlistarskóli á Akureyri).	
a. Fyrir „15 000“ kemur	20 000
b. Aftan við athugasemdina bætist:	
enda náist samkomulag milli tónlistaraðila á Akureyri um stofnun sameiginlegs tónlistarfélags þar.	
XXV. Frá <i>Bjarna Benediktssyni og Sigfúsi Sigurhjärtarsyni.</i>	
Við 15. gr. A. XI. 3. (Lúðrasveit Reykjavíkur).	
Fyrir „25 000“ kemur	45 000
XXVI. Frá <i>férmálaráðherra.</i>	
Við brtt. 352, 19. (Við 15. gr. A. XII. — Guðjón Samúelsson).	
a. Fyrir „50 000“ kemur	10 000
b. Við meginmál liðarins bætist: 1. greiðsla af fimm.	
XXVII. Frá <i>atvinnumálaráðherra.</i>	
Við 15. gr. B. I. 2. d. Nýr liður:	
Til byggingar rannsóknarstofnunar fyrir fiskiðnfræði og fiskifræði á vegum Háskóla Íslands og á lóð hans	
	200 000
Til vara	100 000
XXVIII. Frá <i>Ingólfi Jónssyni og Helga Jónassyni.</i>	
1. Við 16. gr. A. 13. Nýr liður:	
Til varnar á Þverárbökkum neðan Þverárbrúar að Fróðholti	
	30 000
Til vara	20 000
2. Við 16. gr. A. 14. Nýr liður:	
Til fyrirhleðslu í Laugará í Austur-Eyjafjallahreppi ..	
	30 000
Til vara	20 000
XXIX. Frá <i>Þorsteini Þorsteinssyni, Haraldí Guðmundssyni, Einari Olgeirssyni, Eysteini Jónssyni og Sigurði Bjarnasyni.</i>	
Við 16. gr. A. 20. e. Nýr liður:	
Til friðunar skóglendis á einstökum jörðum samkv. lögum nr. 10 13. febr. 1943	
	40 000
XXX. Frá <i>Haraldi Guðmundssyni, Eysteini Jónssyni, Einari Olgeirssyni og Sigurði Bjarnasyni.</i>	
Við 17. gr. 20. (Kvenréttindafél. Ísl.).	
Fyrir „10 000“ kemur	15 000
XXXI. Frá <i>Sigfúsi Sigurhjärtarsyni og Kristni Andréssyni.</i>	
Við 18. gr. II. a. 2. (Ágúst H. Bjarnason).	
Fyrir „2 500“ kemur	6 924.20
Til vara	5 000.00

- XXXII. Frá *Stefáni Jóh. Stefánssyni, Emil Jónssyni og Guðmundi Í. Guðmundssyni*.
Við brtt. 352, 28. (Við 18. gr. II. x. 40. — Jón Bach).
Fyrir „1 000“ kemur 2 000
- XXXIII. Frá *Péttri Magnússyni*.
Við 22. gr. V. Aftan við liðinn bætist:
Enn fremur að endurgreiða Fornritafélaginu aðflutningsgjöld af ljósprentuðum eintökum af Laxdælu, er flutt voru frá Vesturheimi.
- XXXIV. Frá *Kristni Andréssyni, Páli Hermannssyni og Magnúsi Jónssyni*.
Við 22. gr. V. Nýr liður:
Að verja allt að 50 þús. kr. til kaupa og heimflutnings á listaverkinu „Saltfiskstöflun“ eftir Sigurjón Ólafsson myndhöggvara.
- XXXV. Frá *Sigfúsi Sigurhjartarsyni og Kristni Andréssyni*.
Við 22. gr. VIII. Við liðinn bætist:
og Þorkeli Þorkelssyni full embættislaun, ef hann lætur af starfi veðurstofustjóra.
- XXXVI. Frá *forsætisráðherra*.
Við 22. gr. VIII. Nýr liður:
Að greiða Jóni Sveinbjörnsson, fyrrv. ríkisráðsritara, 5 þús. kr. eftirlaun.
- XXXVII. Frá *Sigurði Bjarnasyni, Hermannni Jónassyni, Einari Olgeirssyni og Jóhanni Jósefssyni*.
Við 22. gr. VIII. Nýr liður:
Að greiða Jörundi Gestssyni, bónda á Hellu í Steingrímsfirði, allt að 5 þús. kr. styrk til þess að koma upp hjá sér verkstæði, sem annazt geti viðgerðir og smíði smærri báta.
- XXXVIII. Frá *Jörundi Brynjólfssyni og Sveinbirni Högnasyni*.
Varatill. við brtt. sömu manna við 13. gr. A. II. a. 104.
Við 22. gr. XIX. Nýr liður:
Að verja á árinu allt að 3 700 000 úr ríkissjóði til lagningar Suðurlandsvegur.
- XXXIX. Frá *Bjarni Benediktssyni, Haraldri Guðmundssyni og Jónasi Jónssyni*.
Við 22. gr. XIX. Nýr liður:
Að greiða allt að 60 þús. kr., þó ekki yfir $\frac{3}{5}$ hluta kostnaðar við almenningsútgáfu af Heimskringlu Snorra Sturlusonar í 13 þús. eintökum, ef menntamálaráð og Þjóðvinafélagið gefa út þetta verk sem félagsmannabók 1946.
- XL. Frá *Páli Zóphóniasyni*.
Við 22. gr. XIX. Nýr liður:
Að láta byggja brú yfir Jökulsá í Fljótsdal, ef efni og vinna fæst til brúarbyggingarinnar, enda fáið fé að láni árlangt vaxtalaust í sama skyni.
- XLI. Frá *Áka Jakobssyni, Stefáni Jóh. Stefánssyni, Sigurði Kristjánssyni og Bernharði Stefánssyni*.
Við 22. gr. XIX. Nýr liður:
Að ábyrgjast vegna sildarverksmiðju Siglufjarðar, Rauðku, 2 millj. kr. lán til þess að greiða áfallinn byggingarkostnað og vegna stækkunar verksmiðjunnar upp í 10 þús. mála afköst fyrir næstu sildarvertíð, gegn þeim tryggingum, er ráðherra metur gildar.
- XLII. Frá *Bernharði Stefánssyni og Garðari Þorsteinssyni*.
Við 22. gr. XIX. Nýr liður:
Að ábyrgjast 160 þús. kr. lán fyrir Ólafsfjarðarkaupstað til fiskmjöls- og niðursuðuverksmiðju.

XLIII. Frá Finni Jónssyni, Sigurði Bjarnasyni og Sigurði Thoroddsen.

Við 22. gr. XIX. Nýr liður:

Að ábyrgjast fyrir Ísafjarðarkaupstað, gegn þeim tryggingum, er stjórnin metur gildar, allt að 3 millj. kr. lán, er bærinn tekur til greiðslu á framlagi til togarakaupa, til fyrirhugaðs fiskiðnaðarfyrirtækis og til byggingar menningarstofnana.

Sþ. 363. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1946.

I. Frá Gunnari Thoroddsen.	
1. Við 13. gr. A. II. a. 9. Nýr liður:	
Hnappadalsvegur	20 000
2. Við 13. gr. A. II. a. 11. (Útnesvegur).	
a. Fyrir „60000“ kemur	90 000
b. Nýr liður:	
Hellissandsvegur	35 000
3. Við 13. gr. A. II. a. 12. Liðinn skal orða svo:	
Fróðárhrepps- og Eyrarsveitarvegur:	
a. Í Fróðárhreppi	10 000
b. Í Eyrarsveit	30 000
	<hr/>
	40 000
II. Frá Þorsteini Þorsteinssyni.	
Við 13. gr. A. II. a. 14. Nýr liður:	
Laxárdalsvegur	25 000
III. Frá Ásgeiri Ásgeirssyni.	
1. Við 13. gr. A. II. a. 24. (Rafnseyrarheiðarvegur).	
Fyrir „110 000“ kemur	150 000
2. Við 13. gr. A. II. a. 25. (Hjarðardalsvegur).	
Fyrir „15 000“ kemur	30 000
IV. Frá Sigurði Bjarnasyni, Barða Guðmundssyni og Sigurði Thoroddsen.	
Við 13. gr. A. II. a. 27. (Súðavíkurvegur).	
Fyrir „35 000“ kemur	90 000
V. Frá Jóni Pálmassyni.	
1. Við 13. gr. A. II. a. 36. (Svinvetningabraut).	
Fyrir „25 000“ kemur	50 000
2. Við 13. gr. A. II. a. 37. (Skagastrandarvegur).	
Fyrir „60 000“ kemur	120 000
VI. Frá Gunnari Thoroddsen.	
1. Við 13. gr. A. II. b. 1. (Ólafsvíkurvegur).	
Fyrir „90 000“ kemur	45 000
2. Við 13. gr. A. II. b. 2. (Stykkishólmsvegur).	
Fyrir „120 000“ kemur	60 000
3. Við 13. gr. A. III. 1. Nýr liður:	
Langadalsá á Skógarströnd, fyrri greiðsla	45 000
VII. Frá Sigurði Bjarnasyni, Barða Guðmundssyni og Sigurði Thoroddsen.	
Við 13. gr. A. III. 5. Nýr liður:	
Ósá í Norður-Ísafjarðarsýslu, fyrri greiðsla	65 000

VIII.	Frá <i>Jóni Pálmasyni</i> . Við 13. gr. A. III. 6. Nýr liður: Blanda hjá Löngumýri, fyrri greiðsla	200 000
IX.	Frá <i>Ólafi Thors</i> . Við 13. gr. A. XI. e. (Ræktunarvegir). Nýr liður: Í landi ríkisins í Kópavogi	50 000
X.	Frá <i>Ásgeiri Ásgeirssyni</i> . 1. Við 13. gr. C. IX. 12. (Hafnarmannvirki — Flateyri). Fyrir „30 000“ kemur	50 000
	2. Við 13. gr. C. IX. 27. (Hafnarmannvirki — Súgandafjörður). Fyrir „25 000“ kemur	75 000
XI.	Frá <i>Gunnari Thoroddsen</i> . 1. Við 13. gr. C. IX. 13. (Hafnarmannvirki — Grafarnes). Fyrir „75 000“ kemur	125 000
	2. Við 13. gr. C. IX. 26. (Hafnarmannvirki — Stykkishólmur). Fyrir „50 000“ kemur	100 000
	3. Við 13. gr. C. X. 13. (Lendingarbætur). Nýr liður: Hellnar	10 000
XII.	Frá <i>Jóni Pálmasyni</i> og <i>Jóhanni Jósefssyni</i> . Við 22. gr. XVII. Aftan við liðinn bætist: þar af til Skagastrandarhafnar 200 þús. kr. og til Vestmannaeyjahafnar 100 þús. kr.	
XIII.	Frá <i>Jóni Pálmasyni</i> . Við 22. gr. XIX. Nýr liður: Að greiða til mjólkurbús á Blönduósi $\frac{1}{4}$ stofnkostnaðar. Einnig að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs lán fyrir Sláturfélag Austur-Húnavetninga til þess að stofna mjólkurbúið, allt að helmingi stofnkostnaðar.	

Nd.

364. Nefndarálit

um frv. til l. um bann gegn botnvörpu- og dragnótaveiðum í Faxaflóa.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Eins og kunnugt er, fer þetta frv. fram á bann gegn botnvörpu- og dragnótaveiðum í Faxaflóa innan línu, sem dregin er frá yztu tá Öndverðarness og yztu tá Reykjaness. Bann þetta á þó aðeins að ná til íslenskra ríkisborgara.

Í greinargerð frv. segir m. a., að flm. vilji „með samþykkt þess láta það koma skýrt í ljós, hve ríka áherzlu Íslendingar leggi á það að geta fengið því til vegar komið, að Faxaflói verði leystur undan botnvörpuveiðaánauðinni.“

Ekki þarf að efa það, að víst mundi þykja mjög fast að orði kveðið hvað þetta mál snertir, ef svo færi fram sem flm. vill, en þó er þar með ekki séð til fullnustu, að aðrar þjóðir teldu sér skylt að feta í fótspor Íslendinga, þótt þessi samþykkt væri gerð. Hitt er víst, að mjög mundi verða auðveldara fyrir öll útlend veiðiskip að hagnýta sér hin auðugu mið, er hér ræðir um, þegar öll íslensk botnvörpu- og dragnótaskip væru þaðan á burtu.

Sjávarútvegsnefnd hefur rætt þetta mál á nokkrum fundum og leitað álits annarra um það. Eftirtaldir aðilar hafa sent sjávarútvegsnefnd álit sitt á frv.:

1. Atvinnudeild háskólans, fiskideild.
2. Stjórn Fiskifélags Íslands.
3. Landssamband ísl. útvegsmanna.

4. Félag ísl. botnvörpuskipaeigenda.

5. Fjórðungsping fiskideilda Sunnlendingafjórðungs.

Þess skal getið, að Landssamband ísl. útvegsmanna sendi með erindi sínu samþykktir útvegsmanna á Akranesi, Hafnarfirði og Keflavík. Þessar umsagnir mæla með samþykkt frv. að undanskildum tveim þeirra, þ. e. a. s. Atvinnudeildarinnar og félags ísl. botnvörpuskipaeigenda. Það er þó einkennandi hvað þær umsagnir snertir, að þær mæla með samþykkt frv. án þess að gera tilraun til að rökstyðja tillögur sínar að neinu leyti. Atvinnudeildin skrifar ýtarlegt erindi um málið, sem er samið af Árna Friðrikssyni fiskifræðing. Sýnir hann þar fram á það fyrst, að sú staðreynd, að margir af fiskistofnunum í hafinu hér við land hafi rýrnað á því sem af er þessarar aldar. Þessu næst á þær ráðstafanir, er fiskifræðingar almennt álíta, að gera þurfi bæði hér og annars staðar til þess að koma í veg fyrir, að of mikill veiðiskapur eyðileggi stofninn um of. Er þar m. a. minnt á lögboðna lágmarks möskvastærð bæði botnvörpu og dragnóta, en með því slíkt nái aðeins takmörkuðum árangri hafi líka verið gerðar athuganir á því að friða ákveðin svæði, sem eru þýðingarmikil fyrir uppvöxt ungvíðis. Telur hann Faxaflóa vera eitt slíkra svæða. Slík friðun komi samt sem áður ekki að gagni nema með alþjóðasamþykktum, því að tilgangurinn náist ekki, þótt einni þjóð sé bannað að veiða á slíku svæði, ef slíkt bann nær ekki jafnt til allra þjóða.

Fiskifræðingurinn bendir á það, að hann hafi í septembermánuði 1939, rétt eftir að ófriðurinn var á skollinn, gert tillögu um það til ríkisstjórnarinnar, að Faxaflói yrði friðaður, þ. e. fyrir botnvörpu- og dragnótaveiði Íslendinga til ófriðarloka, í þeirri von, að sú friðun fengist framlengd að stríðinu loknu líka að því er aðrar þjóðir snertir. Einnig hafi hann lagt til, að samkomulags yrði leitað við aðrar þjóðir, þær sem hér koma til greina, að virða þessa friðun. Að þessu ráði hafi þó eigi verið horfið. Telur hann, að aðstaða Íslendinga til þess að fá framgengt allsherjar friðun hefði nú verið önnur og betri, ef þessu ráði hefði verið hlítt. Hins vegar sé viðhorfið nú gerbreytt. Fiskveiðaðþjóðir álfunnar og þá einkum Bretar búi sig nú af kappi til veiða í Norðurhöfum, og á meðan samþykki þeirra til að friða flóann fæst ekki, sé ekki við árangri að búast, jafnvel þótt Íslendingar neiti sér um það sjálfir að veiða þar með dragnót og botnvörpu.

Þá bendir fiskifræðingurinn á það, að á árunum 1927—1937 hafi Íslendingar aðeins átt rúmlega fjórða hvern togara, sem var að veiðum í Faxaflóa, en á árinu 1938 hafi aðeins niundi hver togari verið íslenzkur.

Býst hann við, að í sama horf sæki áður en langt um líður. Hljóti því niðurstaðan að verða sú, að sá hagnaður, sem næðist nú og í framtíðinni með því að banna ísl. skipum veiði með dragnót og botnvörpu í Faxaflóa, mundi langt frá því vega upp það tjón, sem ísl. útgerð yrði fyrir með því að missa af veiðum á þessu svæði.

Hins verði að vænta, að aðrar þjóðir skilji, að Íslendingar geti ekki einir tekið á sig þær byrðar, sem allir þurfa að bera, ef markinu skal náð.

Félag ísl. botnvörpuskipaeigenda telur sig ætíð hafa verið fylgjandi friðun Faxaflóa á þeim grundvelli, sem þar til kjörnir sérfróðir menn hafa að unnið á undanförunum árum. Hið mikla starf Árna Friðrikssonar í þessu efni í samráði við ríkisstjórnir Íslands telur félagið að muni áður en langt um líður geta leitt til þess, að erlendar þjóðir fallist á og viðurkenni friðun Faxaflóa á þeim grundvelli, sem þar hefur verið lagður.

Mælist félagið til þess, að sjávarútvegsnefndin styðjist í öllum meginatriðum við tillögur og greinargerðir Árna Friðrikssonar fiskifræðings, þegar málið komi fyrir Alþingi.

Sjávarútvegsnefndin hefur kynnt sér þau sjónarmið, sem fram hafa komið í þessu máli, frá ýmsum hliðum. Hún er hlynnt því, að friðun Faxaflóa fyrir veiðum allra þjóða, að því er dragnóta- og botnvörpuveiði snertir, verði sem fyrst að veruleika og leyfir sér að vænta þess, að ríkisstjórnin láti vinna að því, að allir aðilar, sem

til greina koma, erlendir og innlendir, verði ásáttir um allsherjarfriðun. Telur nefndin, að sú leið, sem farin hefur verið í þessu máli og Árni Friðriksson fiskifræðingur hefur ötullega barizt fyrir, muni líklegust málinu til framdráttar. Hitt telur nefndin mjög vafasamt til farsællegrar lausnar, að lögbanna Íslendingum einum þessa veiði, meðan aðrar þjóðir mega nota hana að vild. Að þessu athuguðu leggur nefndin til, að frv. verði afgreitt með svo hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ:

Nefndin telur ekki fært að lögbanna landsmönnum veiði með dragnót og botnvörpu í Faxaflóa, fyrir en slíkt bann nær einnig til útlendinga, og í trausti þess að ríkisstjórnin vinni að því að koma á slíkri allsherjarfriðun flóans tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 17. des. 1945.

Sigurður Kristjánsson,
form.

Jóhann Þ. Jósefsson,
frsm.

Ásgeir Ásgeirsson.

Einar Olgeirsson.

Eysteinn Jónsson.

Nd.

365. Frumvarp til laga

um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins og um lántöku í því skyni.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Ríkisstjórn Íslands er heimilt fyrir hönd hins isl. lýðveldis að gerast aðili að stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka, samkvæmt tillögum, sem samþykktar voru í júlí 1944 á fundi hinna sameinuðu þjóða og þeirra þjóða, sem með þeim vinna (United and Associated Nations) í Bretton Woods í Bandaríkjunum.

2. gr.

Ráðherra sá, sem hefur á hendi yfirstjórn bankamála landsins, skipar einn mann og annan til vara til 5 ára til að taka sæti í fulltrúaráði gjaldeyrissjóðsins og sömuleiðis einn mann og varamann til sama tíma í bankaráð alþjóðabankans.

Þóknun fyrir störf þeirra skal ákveðin af ráðherra.

3. gr.

Til þess að standa straum af framlögum ríkisins til gjaldeyrissjóðsins og alþjóðabankans heimilast ríkisstjórninni að taka innanríkislán, er jafngildi allt að tveim milljónum dollara.

4. gr.

Óheimilt er hönkum landsins, sparisjóðum, bæjar- og sveitarfélögum og opinberum stofnunum að taka lán erlendis, nema með samþykki ráðherra þess, er fer með bankamál, sbr. þó 1. gr. laga nr. 10/1928, um Landsbanka Íslands.

5. gr.

Skylt er öllum þeim, sem skulda fé í erlendum gjaldeyri, að gefa Hagstofu Íslands skýrslu um skuldir sínar ársfjórðungslega í því formi, er hún fyrirskipar.

6. gr.

Með lögum þessum eru felld úr gildi lög nr. 50 frá 27. júní 1941, um gjaldeyrisvarasjóð og eftirlit með erlendum lántökum.

7. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frv. er flutt samkvæmt beiðni fjármálaráðherra, og hafa nefndarmenn óbundin atkvæði. Þátttaka í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka hefur verið samþykkt á þingi Bandaríkjanna og verður fyrirsjáanlega samþykkt í enska Parliamentinu nú þessa dagana. Skýrsla nefndar þeirrar, sem sat fundinn í Bretton Woods, er prentuð hér með sem fylgiskjal, en vélrituðum útdrætti úr samþykktum fundarins um gjaldeyrissjóðinn og alþjóðabankann hefur áður verið útdelt meðal þingmanna. Af þeim 2 milljónum dollara, sem ríkisstjórnin þarf að hafa heimild til að taka að láni, þarf ekki að greiða í gulli eða dollurum nema sem svarar ísl. kr. 1 756 350.00 og á ríkissjóður ekki að þurfa að greiða vexti af hærri upphæð vegna þátttökunnar. Kr. 6 049 650.00 þurfa að vera handbærar í íslenskum bönkum, en sem svarar 800 000.00 dollurum til alþjóðabankans er eingöngu ríkisábyrgð á skuldbindingum bankans. 4. og 5. gr. eru teknar orðrétt upp úr lögum nr. 50 1941, sem felld eru úr gildi að öðru leyti.

Fylgiskjal.

Skýrsla um fjármálafundinn í Bretton Woods New Hampshire, U. S. A.

Stjórn Bandaríkjanna stofnaði til fundarins og bauð til hans fulltrúum frá ríkisstjórnnum allra Sameinaðra þjóða og þeirra þjóða, sem með þeim vinna (United and Associated Nations). Fundinn sóttu sendinefndir frá 44 þjóðum, og voru sumar þeirra allfjöldmennar. Við sendum hér með lista yfir þá, sem fundinn sóttu. Fundurinn hófst á tilsettum tíma, 1. júlí s. l., og stóð til 22. s. m.

Fyrir fundinn voru lögð tvö frumvörp, annað um samþykktir fyrir Gjaldreyrisjóð og hitt um samþykktir fyrir Alþjóðabanka. Voru tillögur þær rækilega undirbúnar, og er forsaga málsins þessi:

Snemma á árinu 1943 birti Bandaríkjastjórn tillögur um Gjaldreyrisjóð, sem kenndar eru við Harry D. White, aðalhöfund þeirra. Um líkt leyti birti Bretastjórn tillögur um Gjaldreyrisjöfnunarsjóð, sem kenndar eru við Lord Keynes. Þá gerðu og Canadastjórn og franskir fjármálamenn tillögur um gjaldreyrismál eftir stríð. Síðan voru haldnir nokkrir fundir um málið fyrir forgöngu Bandaríkjastjórnar, og mættu á þeim fundum fulltrúar margra ríkisstjórna og sérfræðingar, sem boðin hafði verið þátttaka í undirbúningi málsins. Lauk þeim samningum með því, að samkomulag varð um þær tillögur, sem lagðar voru fyrir fundinn í Bretton Woods.

Fundarstörfum í Bretton Woods var þannig hagað, að fyrst var skipt í þrjár nefndir, og skyldi sú fyrsta fjalla um Gjaldreyrisjóðinn, önnur um Alþjóðabankann og hin þriðja um önnur mál, sem fram kynnu að vera borin. Var þeim svo aftur skipt upp í undirnefndir, og enn voru jafnan settar sérstakar nefndir, þegar jafna þurfti ágreining. Fundarstörfin fóru að mestu fram í nefndunum, og tókst yfirleitt vel að jafna ágreining, svo að sjaldan kom til nafnakalls á hinum sameinuðu fundum. Hinum upphaflegu frumvörpum var að vísu breytt allmjög að ytra útliti, en um aðalefni og tilgang voru hinar upphaflegu tillögur samþykktar af öllum fulltrúum að lokum, og er vart ástæða til að tilgreina hina fáu fyrirvara, sem fram komu í fundarlok. Var það brýnt fyrir fulltrúum í fundarbyrjun, að ef úr alþjóðasamstarfi um fjármál ætti að verða, þá þyrftu þeir að taka á málunum sem samstarfsmenn,

en ekki sem keppinautar, og gekk það eftir. Á fundinum var ríkjandi eindreginu áhugi fyrir því að ná góðum árangri um svo mikilvæg viðfangsefni.

Enginn fulltrúanna á fundinum hafði umboð til að binda þing eða stjórn síns lands, enda var ekki til þess ætlað. Fundurinn var ráðgefandi, og verða nú samþykktir hans lagðar fyrir þing og ríkisstjórnir viðkomandi landa til samþykkis eða synjunar. Er til þess ætlað, að svör viðvikjandi þátttöku verði komin til Bandaríkjastjórnar fyrir árslok 1945. Var það á flestum fulltrúum að heyra, að þeir byggjast við, að þeirra þjóðir myndu samþykkja þátttöku í Gjaldeyrissjóði og Alþjóðabanka, ef hinar stærstu þjóðir rynnu á vaðið, en án þeirra verður tilganginum ekki náð. Verður nokkur bið á því, að Bandaríkin taki sína ákvörðun, því að málið verður ekki lagt fyrir þingið fyrr en að afstöðnum forseta- og þingkosningum í nóvember.

Grundvallartilgangur Gjaldeyrissjóðsins og Alþjóðabankans er að efla alþjóðaviðskipti, stuðla að aukinni framleiðslu og koma í veg fyrir atvinnuleysi eftir stríð og beita til þess þeim aðferðum, sem alþjóðasamvinna í fjármálum hefur yfir að ráða. Það er nú svo komið, að engir kjósa að endurreisa það ástand, sem var í alþjóðaviðskiptum fyrir stríð, og fæstir treysta því, að betri tímar séu framundan, nema gripið sé til nýrra ráða.

Í lok fyrra stríðsins reyndu flestar þjóðir að hækka gjaldeyri sinn og koma á gullinnlausn, en afleiðingin var erfið afkoma, sem síðan var reynt að bjarga með nýjum gengistrey stingum, verndartollum, innflutnings- og gjaldeyrishöftum og vöruskiptasamningum, þar til skollin var á almenn einangrun með tilheyrandi atvinnuleysi og almennum skorti. Það var ríkjandi viðskiptaófriður, sem átti sinn þátt í, að stríðið skall á. Það voru haldnir margir alþjóðafundir með litlum árangri. Engin alþjóðastofnun var til, sem hafði yfir verulegu fjármagni að ráða og gæti verið leiðbeinandi og ráðgefandi um nýja viðskiptastefnu.

Í lok þess stríðs, sem nú stendur yfir, verða margar þjóðir aðframkomnar og ófærar til að taka þátt í alþjóðaviðskiptum, nema eitthvað sé að gert til að koma þeim á legg. Það treysta fáir lengur á hinar eldri aðferðir einangrunarstefnunnar til að skapa nýja velgengni. Gullfóturinn í sinni gömlu mynd verður óvígð endurreistur og þá ekki fyrr en seint og síðar meir, svo að ekki er þaðan að vænta neinnar festu í alþjóðaviðskiptum. Og þá yrði einangrun atvinnulífsins eina úrræði margra þjóða, sem ekki ættu annars kost, ef ekkert er að gert til að koma á alþjóðasamstarfi í fjármálum til eflingar framleiðslu og atvinnu. Þær tillögur, sem fyrir fundinum lágu og afgreiddar voru sem samþykktir um stofnun Gjaldeyrissjóðs og Alþjóðabanka, miða að því að skapa nýja stefnu í alþjóðaviðskiptum og gera þeim þjóðum, sem taka þátt í þessu samstarfi, mögulegt að hverfa frá einangrunarstefnunni og frá þeim höftum og ráðstöfunum, sem skaðlegar eru fyrir atvinnu, framleiðslu og alþjóðaviðskipti. Hinar sameinuðu þjóðir og samstarfsþjóðir þeirra hafa nú í ófriðnum vanizt samstarfi í hernaðartilgangi og vilja nú, þegar vopnahlé nálgast, gera ráðstafanir til, að samstarfið geti haldizt, í þeim tilgangi að skapa almenna velmegun og hagsæld á friðartímum. Það heyrizt nú oft, að ekki megi það spyrjast, að nægileg atvinna og hámarksframleiðsla sé aðeins framkvæmanleg, þegar heimurinn logar í ófriði. Það skipulag hlýtur að vera hugsanlegt og framkvæmanlegt í alþjóðaviðskiptum og fjármálum, sem tryggir þeim þjóðum, sem haga málum sínum skynsamlega heima fyrir, nægileg viðskipti við aðrar þjóðir til að skapa góða afkomu, ef ekki vantar samhug og samstarfsvilja. Það má gera ráð fyrir, að höfuðviðfangsefni allra þjóða verði að tryggja atvinnumöguleika, framleiðslu og neyflu þegnanna, en þá má ekki vanta það alþjóðasamstarf og stofnanir, sem geri það mögulegt að ná því marki. Það eru fáar þjóðir, ef nokkur, sjálfum sér nógar í atvinnu- og viðskiptamálum. Þetta var sjónarmið fundarins í Bretton Woods, enda brýndi forseti Bandaríkjanna fyrir fundarmönnum í boðskap sínum, að viðfangsefni fundarins varðaði velferð hvers einasta manns og konu á komandi friðartímum.

Á fundinum varð lítið vart nokkurrar andstöðu við þessi sjónarmið að öðru leyti en því, að einstaka fundarmaður lét í ljós nokkra vantrú á, að fullum árangri yrði náð. Út í frá, í greinum blaða og tímarita, bar þó nokkuð á fjandskap við stofnun sjóðsins og bankans, og virtust þær raddir mest eiga rót sína að rekja til einkabanka, sem ekki kæra sig um, að ríkið fari inn á þeirra starfssvið, og til stjórnámálanna, sem eru í andstöðu við núverandi Bandaríkjastjórn, enda stóðu kosningar fyrir dyrum. Ekkert bergmál fengu þær raddir á fundinum. Var það einróma álit, að einstaklingsfyrirtæki gætu ekki ein út af fyrir sig tryggt bjarta framtíð án aðstoðar og forystu ríkisstjórna og alþjóðastofnana.

Það vantaði ekki í blöðum hrakspár um árangur fundarins, enda sýndi það sig, að ýmis atriði voru ágreiningsmál. Þó náðist samkomulag eða málamiðlun í svo að kalla öllum greinum. Afgreitt var, eins og áður er sagt, með öllum greiddum atkvæðum frumvarp um samþykktir fyrir Gjaldeyrissjóð og Alþjóðabanka.

Gjaldeyrissjóðnum er ætlað að vinna að því að efla millirikjavíðskipti og tryggja gjaldaura hinna einstöku þjóða og þá jafnframt atvinnulíf og launakjör. Er ætlað til að ná því marki með því að kaupa gjaldeyri, sem lítil eftirspurn er eftir, í þeim tilgangi að koma á viðskiptum og forðast gengislækkunir í samkeppnis-skyni.

Alþjóðabankanum er ætlað að veita lán og ábyrgðir til lengri tíma til endur-reisnar og uppbyggingar atvinnulífsins og koma í veg fyrir, að einstakar þjóðir þurfi að sæta okurkjörum á alþjóðapeningamarkaði.

Að öðru leyti vísast til meðfylgjandi útdráttis úr samþykktum sjóðsins og bankans. Einnig sendum við hér með samþykktir fundarins á ensku, og erum við reiðubúnir að gefa nánari skýringar á starfsreglum þessara alþjóðastofnana, ef hæstv. ríkisstjórn eða þingnefndir óska.

Þó eru nokkur atriði, sem öll voru ágreiningsatriði á fundinum, sem við viljum geta nánar.

Hvorki sjóðnum né bankanum er ætlað að veita styrki eða gjafir, heldur er þeim ætlað að ná tilgangi sínum með því að veita lán og ábyrgðir eða með því að kaupa gjaldeyri þeirra þjóða, sem eiga erfitt um greiðslur um stundarsakir. Til þess að annast þessi viðfangsefni, er sjóðnum áætlaðir 8,8 milljarðar dollara stofnfé og bankanum 9,1 milljarðar. Er gert ráð fyrir, að stofnfé sjóðsins og bankans hvors um sig megi hækka upp í 10 milljarða dollara, þegar fleiri þjóðir bætast við, að stríðinu loknu. Auk þess geta einstakar þjóðir lánað sjóðnum og bankanum aukíð starfsfé, ef þær telja sér eða alþjóðavíðskiptum hag að því. Er hér um stórfellt fjármagn að ræða, og olli það ekki ágreiningi. En hitt tók langan tíma og mikla samninga, að jafna fjárframlögunum niður á hinar einstöku þjóðir.

Um framlög til sjóðsins er það að segja, að þar vildu flestar þjóðir hafa sem hæsta þátttökuhluti (quota), og var það bæði vegna þeirra réttinda til gjaldeyris-kaupa, sem það veitir, og einnig vegna atkvæðisréttar við stjórnarkosningar. Var fyrst reynt að koma sér saman um meginreglur, sem hægt væri að jafna framlög-um niður eftir. Höfðu Bandaríkjafulltrúar stungið upp á því, að lögð væru fram

- a. 2% af þjóðartekjunum 1939;
- b. 5% af gullforða og gullgildri gjaldeyriseign 1. jan. 1944;
- c. 10% af meðalinnflutningi árána 1934—38, að báðum árum meðtöldum;
- d. 19% af mesta mismun á útflutningi árána 1934—38.

Það kom þegar í ljós, að miklir erfiðleikar væru á því að beita einni megin-reglu, bæði vegna mismunandi aðstöðu einstakra þjóða fyrir stríð og eins væntan-lega í stríðslok. Var nú gengið til samninga við hverja einstaka þjóð, og þó höfð hliðsjón af framangreindum reglum. Náðist að lokum samkomulag við fulltrúa flestra þjóða, en þeir fulltrúar, sem gert höfðu ágreining, tóku hann aftur í fundar-lök. Eru þátttökuhlutirnir, eins og aðrar samþykktir, án skuldbindingar, en þó er til þess ætlað, að engin þjóð, sem samþykkir þátttöku, fái lækkun á sínu tillagi.

Við Íslendingar töldum okkur rétt að reyna að semja um sem lægstan þátttökuhlut. Við erum nú ein þeirra fáu þjóða, sem ekki þurfa lántöku erlendis og eru frekar aflögufærar. Allar hinar stærri „credit“-þjóðir töldu ekki eftir sér hátt framlag. En það er hvort tveggja, að við munum þurfa allra okkar muna með og eins mundi lítið hafa munað um okkar framlag samanborið við stofnféð allt, þótt það hefði verið áætlað eftir okkar ýtrustu getu. Ef miðað hefði verið við framangreindar reglur, hefði okkar þátttökuframlag til sjóðsins numið ca. 3,5 milljónum dollara. En niðurstaðan varð sú, að áætla Íslendingum 1 milljón dollara, og var þá tekið tillit til þess, að okkar núverandi gjaldeyrisforði getur ekki talizt réttmætur grundvöllur til að byggja framlagið á. Þar fyrir gæti síðar fengizt hækkun á þátttökuframlaginu, ef það teldist æskilegt.

Um hlutafé bankans var ætlazt til, að það yrði áþekkt frá hverri þjóð og framlagið til sjóðsins. Í því efni leituðust ýmsir við að fá lækkun, þar sem hlutafjárframlagið hefur engin áhrif á lántökuréttinn. Þótti okkur ekki fært að gera slíka kröfu, þar sem okkar framlag til sjóðsins hafði verið áætlað mjög hóflega. Við sendum hér með skrár um þátttökuhluti einstakra þjóða í sjóðnum og hlutafé þeirra í bankanum.

Eins og sést á samþykktum sjóðsins og bankans, ber að greiða tiltekinn hluta af framlögunum í gulli eða gullgildum gjaldeyri, en þar mun nú eingöngu vera um Bandaríkjadollara að ræða. Til sjóðsins mundi okkur bera að greiða 250 000 dollara (ísl. kr. 1 626 250.00) í gulli eða gullgildum gjaldeyri, en 750 000 dollara virði í eigin gjaldeyri (ísl. kr. 4 878 750.00), með innborgun á reikning sjóðsins við ríkisbankann. Til bankans ber okkur að greiða 20 000 dollara (ísl. kr. 130 100.00) í gullgildum gjaldeyri, en 180 000 dollara virði í eigin gjaldeyri (ísl. kr. 1 170 900.00) á næsta hálfu öðru ári frá stofnun bankans. Eftirstöðvarnar, 800 000 dollara (ísl. kr. 5 204 000.00) má bankinn innheimta eftir nánari reglum, ef hann nauðsynlega þarf á auknu rekstrarfé að halda.

Með þessu er þó ekki ákveðið, að gullfóturinn verði endurreistur eins og hann áður tíðkaðist. Til þess að hann væri í gildi, þyrftu þjóðirnar að taka aftur upp gullinnlausn, en um það er ekki að ræða. Til þess er ætlazt, að gullið haldi áfram að vera gjaldmiðill milli einstakra þjóða og milli sjóðsins og bankans og þeirra þjóða, sem þar eru félagar. Gildi hinna einstöku gjaldaura skal einnig miðast við gull, en ekki tekin upp ný alþjóðamynt, eins og áður hafði verið stungið upp á. Tengslin milli gulls og gjaldaura eru því ekki slitin, en afnumin er sú harðstjórn, sem gullið áður hafði, enda er það höfuðtilgangur þessara alþjóðastofnana að koma á viðskiptum og hindra gengisbreytingar, þótt bæði skorti vörur og gull til greiðslna um stundarsakir. Um notkun gullsins hafði verið húizt við miklum átökum á fundinum, en svo varð þó ekki, enda eru Bandaríkin gullauðugust allra þjóða og bæði Rússland og brezka heimsveldið mestu gullframleiðslulönd heimsins. Kallaði Lord Keynes þetta skipulag „þingbundna konungsstjórn gullsins“.

Þá skal einnig á það bent, að þær reglur, sem settar eru um gengisskráningu og gjaldeyrishöft, eru teygjanlegar og miðaðar við það að koma í veg fyrir, að gengisskráningu sé heitt til óheilbrigðrar samkeppni og að höftum sé haldið til langframa til tjóns fyrir alþjóðaviðskipti, framleiðslu og atvinnu. Um gengisbreytingar og höft er skylt að hafa samráð við stjórn Gjaldeyrissjóðsins. Hver þjóð hefur þar fyrir óskorað úrslitavald til að ráða stefnu sinni í þessum efnem, þó að ágreiningur geti leitt til þess, að einstakar þjóðir gangi úr þessum alþjóðafélagsskap.

Fulltrúar Bandaríkjanna og Englands töldu, að nokkur átök myndu verða um það í Congressinum og Parlamentinu, hvort stofnað skyldi til þessarar alþjóðasamvinnu í fjármálum og viðskiptamálum, en fulltrúar hinna minni þjóða töldu öruggt, að þeirra þjóðir myndu taka þátt í framkvæmdum samþykktanna, ef til kæmi. Við gerum fyrir okkar leyti sömu tillögu. Þótt við mäske ekki verðum fjárþurfa á næstunni, þá getur þátttaka í sjóðnum og bankanum greitt fyrir útflutningi til landa, sem annars væru útilokuð frá viðskiptum við okkur. Það er og trygg-

ing fyrir framtíðina að vera í slíkum alþjóðafélagsskap, og væri máské of seint að afla hennar, þegar á henni þarf að halda. Með þátttöku í þessu samstarfi eigum við kost á að fylgjast með alþjóðamálum, sem okkur varðar og ráðgast við áhrifamenn um viðskipta- og fjármál. Tilkostnaðurinn er ekki mikill. Framlög okkar eru eign en ekki gjafafé, og að óreyndu ástæðulaust að ætla, að sjóðnum og bankanum verði svo gálauslega stjórnað, að framlög skerðist verulega.

Við Íslendingar erum máské sú þjóð, sem sízt getur einangrað sig frá öðrum þjóðum í viðskiptum og fjármálum, og er a. m. k. nauðsyn að gefa fyrir því glöggar ástæður og skýr rök, ef við synjum um þátttöku.

Enda þótt gera megi ráð fyrir, að frekari aðgerðir í sambandi við samþykktir fundarins bíði þar til þing Bandaríkjanna og Breta hafa tekið afstöðu til þeirra, teljum við rétt, að lagt verði til við Alþingi það, sem nú situr, að það veiti ríkisstjórninni heimild til að ákveða, hvenær sem tími þykir til kominn, að Ísland verði þátttakandi í þessum tveim stofnunum.

Reykjavík, 29. sept. 1944.

Magnús Sigurðsson, Ásg. Ásgeirsson. Svanbjörn Frímansson.
form.

Sþ. 366. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1946.

I. Frá <i>Áka Jakobssyni</i> . Við 13. gr. C. IX. 5. (Hafnarmannvirki — Siglufjörður). Fyrir „100 000“ kemur	200 000
II. Frá <i>Gunnari Thoroddsen</i> . Við 14. gr. A. VIII. Nýr liður: Til Hellnakirkju, byggingarstyrkur	14 000
III. Frá <i>Bernharð Stefánssyni, Kristni Andréssyni og Sigurði E. Hlíðar</i> . Við 14. gr. B. XIV. 7. (Fyrirv. barnakennarar). a. Við a. (Grunnlaun). Fyrir „13 000“ kemur	14 000
b. Við b. (Verðlagsuppbót). Fyrir „22 750“ kemur	24 500
IV. Frá <i>Bjarna Benediktssyni</i> . Við 14. gr. B. XVII. 2. (Íþróttasjóður). Fyrir „700 000“ kemur	1 000 000
V. Frá <i>Gunnari Thoroddsen, Gunnari Benediktssyni, Sigurði Bjarnasyni og Kristni Andréssyni</i> . Við 15. gr. A. VIII. Síðari málsg. aths. orðist svo: Að öðru leyti skal fjárhæð þessari skipt af 5 manna nefnd, sem skal þannig skipuð, að einn nefndarmanna sé tilnefndur af menntamálaráði og einn af hverju þessara féлага: Félagi ísl. leikara, félagi ísl. tónlistarmanna, félagi ísl. myndlistarmanna og Rithöfundafélagi Íslands.	
VI. <i>Gunnari Thoroddsen og Magnúsi Jónssyni</i> . Við 15. gr. A. XI. 1. (Tónlistarskólinn í Reykjavík). 1. Við a. Grunnstyrkur). Fyrir „10 000“ kemur	15 000

2. Við b. (Verðlagsuppbót).	
Fyrir „17 500“ kemur	26 250
VII. Frá <i>samgöngumálaráðherra</i> .	
Við 15. gr. B. V. (Landmælingar).	
Fyrir „10 000“ kemur	75 000
VIII. Frá <i>Gunnari Thoroddsen</i> .	
Við 17. gr. 5. Liðinn skal orða svo:	
Til styrktar- og sjúkrasjóða samkvæmt útlutun félags-	
málaráðuneytisins	15 600
(Þar af 600 kr. endurveiting ógreidds styrks 1942 og 1943	
til sjúkrasjóðs hjúkrunarfélags Ólafsvíkur).	
IX. Frá <i>félags- og dómsmálaráðherra</i> .	
Við 17. gr. 13. Nýr liður:	
Til umferðarslysavarna	50 000
X. Frá <i>kirkjumálaráðherra</i> .	
Við 18. gr. II. c. 8. Nýr liður:	
Friðrik Hallgrímsson, fyrrv. dómprófastur	7 126.83
XI. Frá <i>Kristni Andrésyni og Sigfúsi Sigurhjartarsyni</i> .	
Við 18. gr. II. e. 2.	
Áslaug Thorlacius	2 000.00
Til vara	1 500.00
XII. Frá <i>Gunnari Thoroddsen</i> .	
Við 18. gr. II. e. 12. Nýr liður:	
Magdalena Ásgeirsdóttir, ekkja Bergsveins Haraldssonar	
kennara, kr. 200.00 og kr. 850.00 með hverju barni þeirra	
innan 16 ára	3 600.00
Til vara: kr. 200.00 og kr. 350.00 með hverju barni þeirra	
innan 16 ára	1 600.00
XIII. Frá <i>Bjarna Ásgeirssyni</i> .	
Við 18. gr. II. e. 20. Nýr liður:	
Þorleifur Erlendsson	1 000.00
Til vara	600.00
XIV. Frá <i>Gunnari Thoroddsen og Þorsteini Þorsteinssyni</i> .	
Við 18. gr. II. z. Liðurinn færast fram fyrir y og orðist svo:	
Magnús Friðriksson hreppstjóri og kona hans	3 870
XV. Frá <i>félags- og dómsmálaráðherra</i> .	
Við 22. gr. VIII. Nýr liður:	
Að greiða Guðmundi Guðmundssyni, fyrrv. héraðslækni, viðbótar-	
eftirlaun, svo að eftirlaun hans úr lífeyrissjóði og ríkissjóði nemi sam-	
tals $\frac{2}{3}$ héraðslæknislauna 3. fl.	
XVI. Frá <i>Jóhanni Jósefssyni, Einari Olgeirssyni, Gunnari Thoroddsen, Ásgeiri</i>	
<i>Ásgeirssyni og Ásmundi Sigurðssyni</i> .	
Við 22. gr. IX. Nýr liður:	
Að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs allt að 8 millj. króna lán til sveitar-	
og bæjarfélaga vegna kaupa á atvinnutækjum.	
XVII. Frá <i>Sigurði Bjarnasyni, Barða Guðmundssyni, Ásgeiri Ásgeirssyni og</i>	
<i>Sigurði Thoroddsen</i> .	
Við 22. gr. X. Nýr liður:	
Að verja allt að 500 þús. kr. til byggingar varðskips, er hafi með hönd-	
um landhelgisgæzlu og björgunarstörf fyrir Vestfjörðum.	
XVIII. Frá <i>félags- og dómsmálaráðherra</i> .	
Við 22. gr. XII. Nýr liður:	
Að verja úr ríkissjóði allt að 200 þús. kr. til þess að reisa embættis-	
bústaði fyrir héraðsdómara.	

- XIX. Frá *Jörundi Brynjólfssyni*.
Við 22. gr. XIV. Nýr liður:
Að greiða kostnað við að láta steypa í málm myndastyttu þá af Hirti Snorrasyni, er Ríkarður Jónsson hefur gert, og reisa styttuna á Hvanneyri, eins og ákveðið hefur verið.
- XX. Frá *Ingólfi Jónssyni, Jóhanni Jósefssyni, Stefáni Jóh. Stefánssyni, Helga Jónassyni, Sigurði Thoroddsen og Gunnari Benediktssyni*.
Við 22. gr. XIX. Nýr liður:
Að verja allt að 1 800 000.00 kr. til háspennulínu og héraðsveitu frá Selfossi til Þykkvabæjar og Hellu á Rangárvöllum.
- XXI. Frá *félags- og dómsmálaráðherra*.
Við 22. gr. XIX. Nýr liður:
Að ábyrgjast fyrir Samband íslenzkra berklasjúklinga rekstrarlán allt að 300 000 kr., gegn þeim tryggingum, er ríkisstjórnin metur gildar.
- XXII. Frá *Páli Hermannssyni og Bernharð Stefánssyni*.
Við 22. gr. XIX. Nýr liður:
Að greiða úr ríkissjóði halla þann, er verða kann á rekstri húsmæðra-skólanna árið 1945.

Sb.

367. Nefndarálit

um till. til þál. um athugun á framleiðslukostnaði sjávarafurða og afkomu sjávarútvegsins.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin leitaði álits farmanna- og fiskimannasambands Íslands og fiskiþingsins um þessa till., áður en afstaða var til hennar tekin. Í svari sínu 5. des. vísar fiskiþingið til þess, að það hafi áður en till. barst því gert ályktun, er svo hljóði:

„Fiskiþingið felur stjórn Fiskifélagsins að hlutast til um það, að reiknað sé út, svo fljótt sem verða má, hve mikið verðlag og framleiðslukostnaður hinna ýmsu sjávarafurða hafi breytzt síðan á árinu 1939.

Telur fiskiþingið sjálfsgagt, að hafðir séu til hliðsjónar við þessa útreikninga reikningar frá reikningaskrifstofu sjávarútvegsins, er starfar á vegum Fiskifélagsins.“

Fiskiþingið lætur það álit sitt í ljós, að samþykkt þáttill. þeirrar, er hér ræðir um, muni geta flýtt fyrir þeirri rannsókn á kostnaði við útgerðina, sem það einnig leggur til, að gerð verði, og mælir með samþykkt hennar.

Farmanna- og fiskimannasambandið mælir einnig í bréfi sínu dags. 3. des. með samþykkt tillögunnar.

Allsherjarnefnd fellst einnig á, að tillagan nái samþykki Alþingis, en vill leggja áherzlu á það, að sú rannsókn, sem til er stofnað, sé felld saman við þá, er fiskiþingið samþykkti, að fram fari á vegum Fiskifélagsins, og telur nefndin því, að rétt sé, að þeir reikningar séu þar hafðir til hliðsjónar, sem um ræðir í ályktun fiskiþingsins, þ. e. þeir, sem reikningaskrifstofa sjávarútvegsins, er starfar á vegum Fiskifélagsins, kann að hafa með höndum. Allsherjarnefnd litur enn fremur svo á, að rannsóknin geti og eigi að fara fram á vegum Fiskifélagsins, þar sem það hefur aðstöðu til að afla gagna þeirra, er við þarf, bæði frá reikningaskrifstofunni og frá deildum sínum víðs vegar um land.

Að þessu athuguðu leggur nefndin til, að þáttill. sé samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGU.

Á eftir orðunum „Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni“ í upphafi tillögugrein-
arinnar komi: í samráði við Fiskifélag Íslands.

Alþingi, 18. des. 1945.

Jóhann Þ. Jósefsson, form., frsm.	Sigurður Þórðarson, fundaskrifari.	Ingólfur Jónsson.
Páll Zóphóníasson.	Sigurður Thoroddsen. Barði Guðmundsson.	Jón Sigurðsson.

Sp. 368. Tillaga til þingsályktunar

um samþykki til frestunar á fundum Alþingis samkvæmt 23. gr. stjórnarskrár lýð-
veldisins Íslands, 17. júní 1944.

Frá forsætisráðherra.

Alþingi ályktar að veita samþykki sitt til þess, að fundum þingsins verði frestað
frá 21. desember 1945, enda verði það kvatt saman aftur eigi síðar en 1. febrúar
næstkomandi.

Sp. 369. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1946.

I. Frá <i>Eysteini Jónssyni og Ingvari Pálmasynt.</i>	
1. Við 13. gr. A. II. a. 74. (Skógavegur).	
a. Fyrir „10 000“ kemur	30 000
b. Nýr liður:	
Fagradalsbraut (endurbygging)	100 000
2. Við 13. gr. A. II. a. 79. (Berunesvegur).	
Fyrir „15 000“ kemur	25 000
II. Frá <i>Gunnari Thoroddsen, Kristni Andréssyni, Guðmundi Í. Guðmundssyni og Eysteini Jónssyni.</i>	
Við 15. gr. A. VII. Nýr liður:	
Til Stefáns Einarssonar prófessors, fyrir samningu kennslu- bókar í íslenzku á enska tungu	10 000
Til vara	7 000
III. Frá <i>Gunnari Thoroddsen.</i>	
Við 16. gr. A. 21. Nýr liður:	
Til skrudgarðs kvenfélagsins í Stykkishólmi	1 000
IV. Frá <i>Þorsteini Þorsteinssyni.</i>	
Við 18. gr. II. a. 10. (Guðmundur Sveinbjörnsson).	
Fyrir „10 180“ kemur	7 500
V. Frá <i>Jóni Sigurðssyni, Bjarna Ásgeirssyni og Pétri Ottesen.</i>	
Við 22. gr. XIX. Nýr liður:	
Að greiða allt að 100 þús. kr. vegna rekstrarhalla, sem kynni að verða á fyrirhugaðri landbúnaðarsýningu í Reykjavík 1946.	

Sþ. 370. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1946.

Frá Ólafi Thors.

Við 13. gr. A. XI. Nýr rómv. liður: Til vegalagningar á landi rikissjóðs í Kópavogi	50 000
<i>Brtt. 363, IX. er jafnframt tekin aftur.</i>	

Nd. 371. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1946.

I. Frá <i>Jóhanni Jósefssyni</i> . Við 15. gr. A. X. 7. (Leikfélag Vestmannaeyja). Fyrir „1 500“ kemur	3 000
II. Frá <i>Jóhanni Jósefssyni</i> og <i>Einari Olgeirssyni</i> . Við 16. gr. C. 5. Nýr liður: Til tóvinnuskóla Halldóru Bjarnadóttur á Svalbarðseyri við Eyjafjörð, stofn- og rekstrarstyrkur	40 000
<i>Til vara</i>	30 000

Sþ. 372. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1946.

Frá fjármálaráðherra.

Við 22. gr. XIX. Nýr liður:

Að draga úr framlögum til verklegra framkvæmda, sem ekki eru bundin í öðrum lögum en fjárlögum, um allt að 30%, eftir jöfnum hlutföllum, að því er við verður komið, svo framarlega sem ríkisstjórnin telur, að vinnuafli dragist um of frá framleiðslustörfum. Telji stjórnin hins vegar, að ekki sé ástæða til að draga úr framkvæmdum, skal henni heimilt að taka innanlands lán, allt að 15 millj. kr., ef tekjur rikissjóðs hrökkva ekki fyrir gjöldum.

Sþ. 373. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árið 1946.

Frá Eysteini Jónssyni, Páli Þorsteinssyni, Lárusi Jóhannessyni, Ingvari Pálmasynt, Ásmundi Sigurðssyni, Páli Hermannssyni, Páli Zóphóníassyni.

Við 22. gr. XIX. Nýr liður:

Að verja allt að 500 þús. kr. til byggingar varðskips, er hafi með höndum landhelgisgæzlu og björgunarstörf fyrir Austfjörðum.

Sp.

374. Varatillaga

við brtt. 362, XLI. (Fjárlög).

Frá Áka Jakobssyni og Sigurði Kristjánssyni.

Við 22. gr. XIX. Nýr liður:

Að ábyrgjast vegna sildarverksmiðju Siglufjarðar, Rauðku, 1,3 millj. kr. lán til þess að greiða áfallinn byggingarkostnað og vegna stækkunar verksmiðjunnar upp í 10 þús. mála afköst fyrir næstu sildarvertíð, gegn þeim tryggingum, er ráðherra metur gildar.

Ed.

375. Lög

um breyting á lögum nr. 32 11. júní 1942, um váttryggingarfélag fyrir vélbáta.

(Afgreidd frá Ed 19. des.)

Samhljóða þskj. 210.

Nd.

276. Lög

um tekjuskattsviðauka árið 1946.

(Afgreidd frá Nd. 19. des.)

Samhljóða þskj. 144.

Sp.

377. Tillaga til þingsályktunar

um ríkisábyrgð á rafveitulánum fyrir Eyrarbakka- og Sandvíkurhreppum.

Flm.: Eiríkur Einarsson, Jörundur Brynjólfsson, Gunnar Benediktsson.

Alþingi ályktar að heimila ríkisstjórninni að ábyrgjast lán, að upphæð allt að 550 þús. krónur, sem Eyrarbakka- og Sandvíkurhreppur tekur, lán að upphæð allt að 480 þús. krónur, sem Stokkseyrarhreppur tekur, og lán að upphæð allt að 500 þús. krónur, sem Sandvíkurhreppur tekur, hver hreppur um sig til að standa kostnað af innanhreppsrafveitu sinni, þó ekki yfir 85% af heildarkostnaði hvers veitu.

Greinargerð.

Ríkisstjórnin hefur ákveðið að nota heimild laga nr. 52 1945, um byggingu nokkurra raforkuveitna, til að koma upp rafveitu, aðalorkuveitu, frá orkuverinu við Sog til Selfoss, Eyrarbakka og Stokkseyrar, og kostar ríkið aðalorkuveituna, en hverjum hreppi er ætlað að standa kostnað af innanhreppsveitu. Er hér farið fram á, að ríkið taki ábyrgð á nauðsynlegum lánunum, er Eyrarbakka- og Sandvíkurhreppur og Sandvíkurhreppur ætla að taka til þeirra þarfa, og er sú ábyrgð hlíðstæð þeim ábyrgðum, sem ríkið hefur veitt fyrir tilsvarendi kostnaði hjá öðrum sveitarfélögum, svo sem t. d. Keflavíkurhreppi og Njarðvíkurhreppi á Reykjanesi.

Upphæð ábyrgðar er miðuð við áætlanir Rafmagnseftirlits ríkisins á kostnaði við fyrirhugaðar framkvæmdir í Eyrarbakka-, Stokkseyrar- og Sandvíkurhreppum.

Rafmagnseftirlit ríkisins mun nú vera að endurskoða áætlun um veitu frá Selfossi um Ölfushrepp til Hveragerðis. Að fenginni þeirri áætlun mun ríkisstjórnin væntanlega þegar taka ákvarðanir um það, hvort nota skuli heimild þá, er veitt var með lögum nr. 52 1945, og leggja einnig þá veitu. Mun þá verða farið fram á, að Alþingi veiti einnig heimild til ríkisábyrgðar á láni fyrir tilsvarendi rafveitu-framkvæmdir Ölfushrepps eða Hveragerðis.

Nd. 378. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 98 9. júlí 1941, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana og tekjuöflunar vegna dýrtíðar og erfiðleika atvinnuveganna.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Heimildir þær, sem ríkisstjórninni voru veittar með ákvæðum 3. gr. laga nr. 98 9. júlí 1941, sbr. lög nr. 5 1945, skulu koma í gildi af nýju frá 1. janúar 1946 að telja og gilda til loka þess árs.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt að beiðni fjármálaráðherra, og fylgdi því eftirfarandi greinargerð:

„Með lögum nr. 98 1941 var ríkisstjórninni heimilað að fella niður til ársloka 1942 tolla af ýmsum kornvörum og að lækka sykurtoll um helming til sama tíma. Lög þessi hafa síðan verið framlengd til ársloka 1945. Ef lögin ættu nú að falla úr gildi, mundi það óhjákvæmilega hafa í för með sér hækkun á dýrtíðarvísitölu. Þykir því ekki verða hjá komizt að fá heimildina framlengda, svo sem lagt er til í frv.“

Ed. 379. Nefndarálit

um frv. til laga um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitölu.

Frá meiri hl. fjárhagsnefndar.

Frumvarp þetta hefur legið lengi fyrir nefndinni og nefndarmenn haft allmis-munandi skoðanir á einstökum atriðum þess. Meiri hlutinn vill þó eftir atvikum mæla með því, að frumvarpið verði samþykkt, en vera má, að einhverjir þeirra beri fram breytingartillögur eða verði með breytingartillögum í einstökum atriðum.

Alþingi, 19. des. 1945.

Magnús Jónsson,
form., frsm.

H. Guðmundsson,
með fyrirvara.

Kristinn E. Andrésson.

Þorst. Þorsteinsson.